СТАНОВИЩЕ

от от д-р Кирилка Симеонова Тагарева – доцент в Пловдивския университет "Паисий Хилендарски"

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **'доктор'**

по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Автор: Пенка Тодорова Шапкова-Танева

Тема: *Когнитивно функциониране и възможности за обучение при деца със синдром на Даун*

Научен ръководител: проф., д-р, Катерина Каролова Караджова – Софийски университет "Св. Климент Охридски"

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД38-234 от 03.04.2013 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски" (СУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на гл. ас. Пенка Тодорова Шапкова-Танева по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) за придобиване на образователната и научна степен 'доктор'.

Гл. ас. Пенка Шапкова-Танева е задочен докторант към катедра „Специална педагогика и логопедия" с научен ръководител проф. д-р Катерина Караджова от СУ.

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител **е** в съответствие с изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

2. Актуалност на тематиката

Дисертацията на гл. ас. П. Шапкова-Танева е посветена на децата със синдром на Даун – на тяхното когнитивно развитие и възможностите за обучението им. Разработваният в дисертационния труд проблем е актуален както в теоретично, така и в научно-приложен план. Макар и хромозомната основа на синдрома на Даун да е добре изучена, причините за умствената изостаналост при тези деца, остават неизвестни: теорията на С. Епстеин, 1990 постулира, че хромозомния дизбаланс създава „критически области" на генетичния материал, които могат да излязат от състоянието на равновесие и така спомагат за развитието на определени фенотипни особености, а друга теория на Блум-Хофман и др. съдържа идеята, че тризомията на 21-ата хромозома е причина за нестабилност в развитието и в резултат на това

формирането на нервните клетки протича анормално. Последствията от синдрома на Даун включват различни черти на умствено изоставане и именно в това научно поле дисертантката насочва своите усилия: тя изучава и разкрива различните особености в когнитивното функциониране на децата със синдром на Даун и търси възможности за съответстващо обучение и развитие.

3. Познаване на проблема

Дисертантката Пенка Шапкова-Танева познава състоянието на проблема и оценява творчески известните публикации по темата. Тя е включила в литературата към дисертацията 197 представителни и релевантни на обсъжданата проблематика източника.

4. Методика на изследването

В своето емпирично изследване дисертантката избира да приложи главно следните методи: наблюдение, психолого-педагогически експеримент и анкетно проучване сред специалисти. Използваните методи на изследване позволяват на П. Шапкова-Танева да постигне своите цели и да получи адекватен отговор на формулираните научно-изследователски задачи.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеният дисертационен труд е структуриран в няколко части: увод, четири глави, изводи и препоръки, приноси, заключение, литература. В отделно книжно тяло са представени приложенията. Общият обем на дисертацията е 246 стандартни машинописни страници. Работата съдържа 25 таблици, 68 фигури. Както посочих по-горе, използваните литературни източници са общо 197, от които 73 са на кирилица, 100 са на латиница, а 24 са интернет-източници.

В първите две глави на дисертационния труд П. Шапкова-Танева прави задълбочен анализ на литературата по изследваната проблематика. Литературният обзор отговаря на идеята, заложена в заглавието. Анализът е фокусиран върху феномена „синдром на Даун": от историко-теоретичен план към все по-диференциран и задълбочен психолого-педагогически анализ. Втора глава е посветена на характеристиката на когнитивното функциониране и аспекти на обучението при децата със синдром на Даун. Специално искам да отбележа умението на дисертантката да проследява развитието на проблематиката, свързана с интелектуалното функциониране на децата със синдром на Даун, да излага различни съвременни становища по въпроса и едновременно с това да защитава и аргументира собствената си позиция. Теоретичните положения, сформирани в тези първи две глави, са фундамента, върху който П. Шапкова-Танева издига своите цели, задачи, хипотези и

построява емпирично-инструменталната програма на изследването, представени в трета глава на дисертационния труд. В четвърта глава авторката представя резултатите от изследването и техният анализ при изучаване на когнитивните характеристики и обучителните възможности за децата със синдром на Даун.

Научните и научно-приложните постижения в дисертационния труд се отнасят до нови доказателства, получени от дисертантката чрез собствени средства на съществени страни в съществуващия научен проблем, отнасящ се до когнитивното развитие и обучението на децата със синдром на Даун. Получени са потвърдителни факти, отнасящи се до познавателното развитие на децата със синдром на Даун, очертани са индивидуални когнитивни профили на децата, предполагащи използването на ефективни образователни стратегии при тези деца.

Приемам изцяло приносите, които напълно отговарят на съдържанието на дисертационния труд.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите, които отразяват резултати на дисертацията са общо 5. Две от тях са статии в сп. „Специална педагогика", едната е публикувана в Годишник на СУ, том 103, а останалите две публикации са в сборници. Всички публикации са самостоятелно дело на докторантката.

7. Автореферат

Авторефератът дава ясна представа за дисертационния труд. Той е изготвен според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръките ми са свързани с бъдещо разширяване в изучаването на тази актуална проблематика, свързана с обучението и развитието на децата със синдром на Даун, като се използват научните и научно-приложните приноси на дисертационното изследване. Препоръчвам публикуване на научни статии и на монография по темата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение.

Дисертационният труд показва, че Пенка Тодорова Шапкова-Танева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност специална

педагогика като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и ***предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'*** **на Пенка Тодорова Шапкова-Танева** в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление 1.2. Педагогика; докторска програма Специална педагогика.

10.06.2013г. Изготвил становището:.....

/Доц.д-р Кирилка Тагарева/